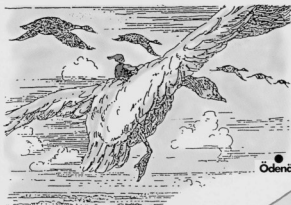

Almanacka 1996

Hembygdens år

Hultafors Bygdegårdsförening
7:e rågången

Knallen – en symbol för äldre tiders handel på Landsbygdens.
 Presenteras här med två representanter från skilda tidsepoker.
 Skållknallen, från sekelskiftet och tiden före.
 Oskar i Hägnen, från mitten av detta århundrade.

Trans ge

**Buss i
 Bollebygd
 för 25 pass.**

Tel. 033-28 81 85
 Mobil. 070-742 95 17

**Inbrottslarm
 KETAB**

033-28 55 88,
 070-590 19 09.

**PIANO
 STÄMNING**

Ring Göran Persson
 Tel. 031-94 54 02

Näset Pl. 532 B
 430 64 Hällingsjö

BOLLEBYGD

**Öppet alla dagar
 till 20.00
 Välkomna!**

**RING
 TILL OSS**

när det gäller beg. bildelar

Härryda

Bildemontering AB

Östervägen, Härryda
 Auktoriserad bilskrot.

Tel 0301-313 63.

TAXI

•Hindås
 •Bollebygd
 •Rävlanda

Tel:

0301/100 06

Skållknallen

Anders Persson, Inlag - Bollebygd, (31/8 1833), föräldrar var
 Torparen Pher' Andersson, (11/5 1790), från Stenaskjum och
 hans hustru Kjerstin Johansdotter,
 (24/12 1790), från Basagärde.

Anders gifter sig 7/9 1854 med
 Johanna Andersdotter, (24/10
 1826), från Grimsås. 1 novem-
 ber 1877 flyttar de till Nissaråsen,
 de får fem barn.

Anders försörjde sig och sin familj
 som hemslöjdare och gårdfari-
 handlare. Han betecknas som den
 sista kvarlevan av det gamla
 knalleskrået i Bollebygds Härad.

Oscar i Hägnen

Oscar Albin Augustsson, Hägnen - Rävlanda, (8/10 1884).
 Oscar bodde på gården Hägnen 500 meter nordväst Grands-
 motet. Var även tegelbruksarbe-
 tare. Gift med Alma Davida Olaus-
 son, (2/4 1900), från Sättila. De
 hade sju barn och flyttade 9
 december 1940 till Sandhult
 (Sandared ?)

Oscar tillhörde bl. a. på 1940-
 talet dem som köpte ut sina
 handelsartiklar hos grossaffirman
 Edv. Eliasson i Bollebygd. Där
 lastade han vad som gick att bära
 samt beställde mera att avhämtas
 vid järnvägsstationer som passe-
 rades under handels-turnén.

*Dä knacka på döra
 Nu raslar dä i låsen
 kom hit får i höra
 Här ska i få se, va ja har i påsen
 Ja här finns de varer som duger
 De bästa saker utå alla sorter
 Köp ett par alnar utå mina fine tuger
 Här har vi e salva, som botar värter
 Erling*

Toffelmakare Anders Petter Björk – Almedal, Bollebygd

Född 22 nov. 1877, gift med Alma Augusta Johansson (20/8 1879). Anders uppväxt i Moheda, Småland. Började där med toffeltillverkning, lagade även skor. Flyttade till Mjöbbäck där dottern Lisa föddes 1921. Därpå gick flykten till Torpa, Närke. Här föddes sonen Erling som ända intill nu tillverkat tofflor.

1925 flyttade familjen till Almedal i Bollebygd. Tofflor tillverkades i den senare nedbrunna Skogslunds Fabrik. Här bedrevs toffeltillverkning i stor skala. Bland de anställda kan nämnas Rudolf (en son från tidigare äktenskap) som på bilden sitter och syr läder. Anders stående. På 1930-talet kostade ett par stora tofflor 2.50:- Tillverkades av träslagen björk och al.

*Han gjorde tofflor till bygdens små
han gjorde tofflor till dom stora
Björk var en mästare i sitt skrå
Han klädde fötterna på Ballebora.*

Erling

**BOLLEBYGDS
KOMMUN**

Tel.vxl.033-2313 00

Såget i Sandared

Som bilden visar låg såget på SJ-mark nära vägövergången vid Banvaktstugan. Hjalmar Eriksson (4/11 1885) var ägare fram till 1948 då Henry Varolin (8/4 1912) övertog ägandet.

1952 inträffade tragedin... Såget brann ner, branden spreds till det intilliggande SJ-magasinet. Storförödelse drabbade Sandareds centrum. Det var lördagskväll och i Konsums lokal, på andra sidan landsvägen var det 50-årskalas.

Varolin, bortrest, kunde senare endast konstatera det skedda. Försäkringsfrågan följdes av en komplicerad rättegång beträffande relationerna till SJ

**BOLLEBYGDS
KOMMUN**

Tel.vxl.033-231300

Här sågades bräder man stabbade planken

Ia såget det hördes i Sandareds bu

På andra sidan vägen låg

Skandinaviska Banken

Där handel var kronor och inte ecu.

Erling

**BOLLEBYGDS
KOMMUN**

Tel.vxl.033-231300

Träslöjds-alster, Edvard Eliassons Affär – Henå, Tölsjö

Teodor Karlsson (5/1 1886) som håller i tömmen, körde varor med hästen till Bollebygds station, 11 km, för vidare befordran. I bland var det angeläget med två turer per dag.

Ägare, grosshandlare Edvard Eliasson (1868) står i dörren in till affären. Firman Edvard Eliasson grundades 1890. I en intilliggande byggnad tillverkades rullgardiner och madrasser. Eliasson drev även Specer- och Diverse-affär.

*Med pöllen för vagnen och ett redigt lass
bär det av mot Bollebygds station
här är det hantverk av högsta klass
Nu är dessa saker guld på varje auktion*

Selling

Laggkärls-tillverkare, Myrekullen – Gesebol

Oscar Larsson född 1884 och sonen Anders (8/11 1920) från Myrkullen, Västergården – Gesebol på ovanstående foto med en laggkärlsleverans.

Anders berättar att Laggkärl och Ballebomöbler har tillverkats på gården Myrekullen under flera generationer. När det laggades sällebälgar och kar, ritade Oscar och satte trästovarna. Mätte också de galvaniserade bandjärnen som Anders monterade på plots.

Hyvla trästovar krävde precision och rundad hyveltand. Kärlen gjordes i tre storlekar av tarrt, lagrat virke. Soffor och bakeskåp hade god avsättning i Skaraborg via en handlare i Grästarp.

**BOLLEBYGDS
KOMMUN**

Tel.vxl.033-231300

*I Myrekullen har man laggat i långa tider
Här står Oscar och Anders med vagn och hors
Nu kör det av ner över Öti liden
Mot stationen i Hultafors*

Erling

Hultafors brukshandel – Karlsberg nr. 6, byggd 1905

Här poserar affärsinnehavaren (1920–31) Adolf William Leander Johansson-Haglund (13/2 1896) och makan Anna Axelia Johansson [24/2 1899]. Döda 1960 resp. 1953. Anna född i Fjällå och Adolf i Chicago, Illinois USA. Gifte sig 30 juni 1923. Vid 11 års ålder, då fadern Karl Johansson (1867) avled, bosatte han sig tillsammans med systern Annie och Modern Johanna (25/3 1861) i Bördås. Från 1931 till 31 dec. 1944 var Haglund representant för Allmänco AB. Senare öppnade han eget under Ade-Hags Konfektion.

Döttrarna Gunhild (18/8 1923) och Ulla (4/4 1933) har många minnen från Hultafors. Sanatoriegäster som köpte praliner i kilo och Gunhild fick "öppna", fadern med en av byns få bilar som fick ögöra taxi för gäster till Sanatoriet.

**BOLLEBYGDS
KOMMUN**

Tel.vxl.033-231300

*Han hette Haglund, kom från Chicago
sjövägen förbi Öckerö*

*Tillsammans med svensk-amerikaner målade
Han övertog affär i Hultafors vid Viareds sjö
Här fanns det mesta, sirap, ost, saltet sell
å länga*

Erlling

*De spikade löder överallt i böjda
på väga såg man lastbilar sakta ta sig fram
mål fiskelöder staplade på höjda
på väg te Göteborg och fiskerhamn.*

Erling

Fiskelåde-snickare

◀ Fiskelådesillverkning var en näringskälla som många lantbrukare i våra bygder tog väl tillvara. Det kompletterade de mindre jordbrukens "lediga stunder" på ett ofta praktiskt sätt. Ingen spiltid och kostnad för resor till och ifrån arbetsplatsen, bland annat.

Detta förekommer ännu idag men inte i den omfattning som på 1940-50-talet då lådehögarna tog ansehlga dimensioner vid nära nog varje gård. Lådorna fraktades på lastbil till Göteborgs fiskhamn, under senare tid direkt ut på skärgårdssåarna.

450 lådor per transport vilket innebar stor risk för "svaj" i kurvorna. Fotot visar Bror Karlsson (1922) Henå, född på Persgården i Morjhult.

Laggare från Betet i Hestra

► Albert Olsson (1875) på gården Betet, en avstyckning från Hestra Jon-Olofsgård, började i unga år att "lagga" baljor och kar samt Ballebomöbler. Lärde upp sina söner till skickliga hantverkare. "Laggat å sneekat" har det gjorts i långa tider enligt sonen Lennart (1924) på bild.

Stora kar gjordes för leverans till Bryggerier i Göteborg. Före järnvägens tid kördes laggkärl och möbler med häst till Göteborg. Sagesmän berättar om "Storen" från Stenaskjum som "lasta e Ballebosölfa mar än de andra Ballbönnera".

*I Betet lagga man baljor och kar
Som man på bilden kan se
Att lagga feck prägla lära av Far
Här ser vi ett kar, mål Lennart breve.*

Erling

**BOLLEBYGDS
KOMMUN**

Tel.vxl.033-231300

Ballebosnickare Aron Andersson – Fjällastorp

Aron [1861] och brodern August bodde på det lilla torpet Sågesvedjan "Sagesveera". Här tillverkade de ballebomöbler, mest soffor. Gården Fjällastorp, Bollebygd, blev år 1900 till salu. Bröderna och systern Matilda samt en granne, Karlsson, köpte och delade gården. Syskonen blev vid den ena hälften.

August flyttade senare till Haga, Göteborg. Startade upp en fabrik som tillverkade likkistor. En annan bröder som allmänt kallades "Kala Johannes" bosatte sig i Geskeby skog. Lämningar av Kala Johannes torp finns än idag.

Bilden visar Aron utanför Fjällastorps Lillastuga.

**BOLLEBYGDS
KOMMUN**

Tel.vxl. 033-231300

*Han kom från "Sagesveera" i skogen
Han gjorde Ballebosoffan av finaste modell
Trindes bättre i Sneckestöva,
än med havv och plogen
Aron gjorde möbler från tidliga morgon, till sena kväll.*

Erlling

Engdalens Speceri & Diverse-handel, Tölsjö

Fotön tagna 1915 (c.a.), bakom disken står Handlare Axel Andersson [1880] och hustru Ada Matilda [1886]. Kunderna är för oss okända. Fastigheten är uppförd 1909, firman grundad 1907 av Axel Andersson som tidigare övertagit affär på Holmen som drivits av en svåger.

Sonen Torsten [1926] överlät affären 15 september 1968 till makarna Rut (1938) och Sture Johansson (1937) som drev verksamheten till hösten 1974 då den nedlades. I Tölsjö fanns tidigare 6 affärer. Engdalen låg nära mitt emot kyrkan. Fotots ryttare kommer från Alingsås-hälslet.

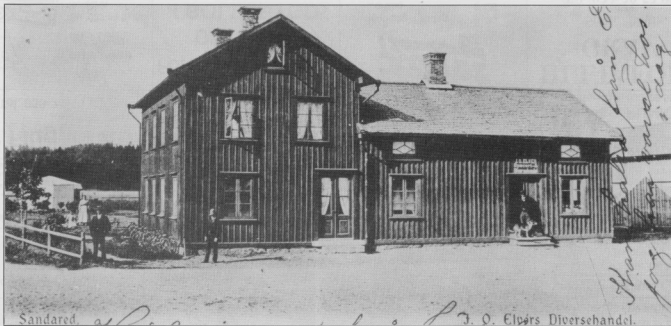
*'Den betjåna folket från skogen
likaså dom som boudde på slätta
på Töllesjöholm låg fördom den gamla krogen
men för alla var Engdalen Töllesjös hjärta*

Erling

**BOLLEBYGDS
KOMMUN**

Tel.vxl.033-231300

Selling

Tel.vxl.033-2313 00

Skomakare – Valter Andersson

Sven Valter Andersson (5/12 1903) vars fader Aron var son till Häradsdomaren i Kråketerp. Modern Hilda, född Persson från Backa. Valter gick som gesäll hos en skomakare i Stockabäck. Öppnade eget hemma i Kråketerp och efter giftermål på 30-talet med Edith från Hävet, etablerade han sig i den egna fastigheten på Flåssjums Skattegården.

Valter var skicklig yrkesman, ofta fick han hasöla (halvsöla) helt nedslitna skor. När skorna skulle hämtas var de aldrig riktigt färdiga, puts m.m. medan kunden väntade. Valter var pratsam, därför dessa rutiner. Hade flera bisysslor, sprutskötare inom brandkåren, för omkring på sin Saroleo-mc och sålde försäkringar, var biodlare och fiskeintresserad. Skomakare Valter är mycket saknad bland Bollebygdsborna.

**BOLLEBYGDS
KOMMUN**

Tel.vxl.033-231300

*Om skorna klämde så man blev halter
då gällde det, att hitta på bästa råd
Man fick gå till skomakare Valter
Han ordnade saken med pligg och tråd*

Erling

Karten visar "Arans" John Johansson (1896), Assarsgården som sitter vid ballebosoffan i köket och gör skedar. Flera av hans bröder hade samma syssla.

Erik Carlsson (1901) i sin verkstad på Lekarhall som lämnade sina alster till Hemslojden i Borås. Erik var även skicklig fristör. Bor idag tillsammans med brodern Algot i Bollebygd.

**BOLLEBYGDS
KOMMUN**

Tel.vxl.033-231300

Träslöjdare

I Töllysjö förekom, ofta nödvändigt för livsuppehållet, att man hade en bisyssla till jordbruket. Denna kunde vara att tälja "skoffer", träskedar, skålar, vispar och prydnadssaker m.m.

Edvard Eliasson, Henå tog emot alstren för vidare försäljning. Även bröderna Gunnar och Olof Johansson, Persgården Morjhult, förmedlade då de med lastbil reste till marknader.

*Dom gjorde skedar och fästmöstelevar
bland många andra sköna ting
och traktens pojkar handlade som rika grevar
när det var dags för present och ring.*

Exling

Julgransförsäljare – "Svärda-Arvid"

Arvid Johansson (28/2 1894) Vannamod, Ölsfors. Här på foto taget av en Bf-fotograf 1974 i Skogstomsparken, Borås. Reportage i tidningen 21 dec. beskriver Arvid som nestorn bland stadens julgransförsäljare, då han under 55 års tid sysslat med denna näring.

Arvid berättar att då han började skedde all försäljning på Södra torget och gav 50-75 öre per st. Idag (1974) kostar de stora 20:-. Arvid var populär bland kunderna, biträdades av sonen Rune som varje år avsatte en semestervecka för att hjälpa till med avverkning och försäljning.

Arvid fortsatte ytterligare i fem år och Rune ännu idag. Kommer han att passera faderns 60-års julgransförsäljning?

*Han sålde granar hela livet
Det vet ju alla och envar
Att gå till Arvid det var givet
Han var för Boråsarna en Tomtefar*

*När han kom hem blev det glädje i stugan
med julklappar till alla barnen
och något extra fint till den kära frugan
Sen var det dags att hugga den egna granen*

Erling

**BOLLEBYGDS
KOMMUN**

Tel.vxl.033-231300

Omslagsbilden: Hembygdens år – Nils Holgersson över vår bygd!

Tack vare trogna annonsörer som visar ett stort stödjande intresse för vår verksamhet har vi återigen nöjet att presentera en almanacka.

Vi vill också tacka alla de som bidragit med intressanta foton. Det har varit svårt att välja, men antalet är begränsat, så alla kan inte komma med.

Vi försöker också få en så stor täckning av bilderna inom spridningsområdet som möjligt. Temat för den 7:e årgången av almanackan är en riksomfattande kampanj: Hembygdens år 1996.

Vårt bidrag till detta är en intressant bildserie som visar, handel och hantverk från äldre tider i vår bygd. Säkert kommer Du att känna igen många härliga motiv, så vi hoppas Du skall finna glädje med 1996 års almanacka.

Med vänlig hälsning

Hultafors Bygdegårdsförening

Ingo-Lill Wilhelmsson – Erling Andersson – Sture Magnusson
Kurt Olson – Paul Orrestrand

Hembygdens år 1996

1996 genomföres Hembygdens År, på initiativ av hembygdsrörelsen. Tanken är att inspirera många att bry sig om den egna hembygden, såväl historiskt som i ett framtidsperspektiv.

1906 kom Selma Lagerlöfs bok Nils Holgerssons underbara resa. Boken var tänkt som en modern och lättläst geografibok för svenska skolbarn. Idag är den en av våra stora klassiker och många svenskar har läst boken i skolan sedan den kom ut. I Nils Holgerssons underbara resa skildras sekelskiftet Sverige i brytningstiden mellan bondesamhället och industrialismen.

Nils Holgerssons resa i nutid

Med temat Nils Holgerssons resa i nutid för Hembygdens År, vill vi aktualisera de förändringar som har skett under 1900-talet och samtidigt få fler barn och äldre intresserade av sin hemort.

Nils landar...

1996 kommer att bli ett spännande år i hembygdens tecken. Hembygdsrörelsen i varje landskap kommer på olika sätt att följa i Nils Holgerssons spår. Det blir studiecirklar, utställningar, fotografier och annan dokumentation kring dåtid och nutid. Det blir också hantverk, hembygdsresor, utflykter och fester.

Nils kommer dessutom att göra konkreta nedslag i varje landskap, i takt med originalberättelsens resväg, med start i Skåne den 20 mars 1996.

Följ med på resan!

Se denna almanackas månadsinformation i augusti, då Nils Holgersson kommer till Näs i vår grannsocken Skallsjö och oktober när han landar i Bygdegården.

På vårt lokala plan ansluter vi Bygdeforskare i Hultafors även med vårt projekt

Resan runt Bollebygd

som började hästen 1991, och sedan genomförs i flera etapper, har även uppmärksamats av massmedia.

Du är välkommen vid de "resor" som vi arrangerar, guidade besök i vår närbygd. Se månadsinfo och annonser.

Du kan också göra egna utflykter, gärna med Din familj – Du kan se vår vackra bygd som Nils skulle se den, "lite grann från ovan".

Du behöver inte någon luftfarkost men med hjälp av fantasin och en karta kan Du tänka Dej in i skilda tidsepoker.

Vi erbjuder Bollebygds Häradsarkiv anno 1692 som kompletteras av folklivs-dokumentationerna:

- Torp och torparminnen
- Historia om vägarne i Sverige
- Gränsejderna på 1600- & 1700-talen.

Bygdeforskarna / Hultafors

